

อนาคตครอบครัวไทย

อบอุ่นและมั่นคงแค่ไหนในการเมืองแบบไทย

**ดุลยภาพ
ดุลย พินิจ**

• มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด •

ทุกวันนี้ เราได้รับข่าวสารที่น่าสลดใจว่า คนชราพยายามฆ่าตัวตายเพื่อไม่ให้เป็นการชดเชยลูกหลาน หรือชาวเขาชนหลงผิดติดยาเสพติด มั่วเซ็กซ์ หรือเป็นเด็กแว้น เด็กสก๊อย สร้างความลำบากใจให้ชาวบ้าน คำถามจึงมีว่าตลอด 20 ปีที่ผ่านมา ครอบครัวมีความสุข ความอบอุ่นมากขึ้นหรือลดลง?? ในอนาคตครอบครัวไทยจะอบอุ่นและมั่นคงหรือไม่

แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) นำข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ระหว่างปี พ.ศ.2529

ถึง พ.ศ.2552 มาศึกษาการเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนไทย พบว่า ครัวเรือนที่มีคน 3 รุ่น (พ่อ แม่ ลูก ปู่ย่า หรือตายาย) มีจำนวนและสัดส่วนมากขึ้น (17% เพิ่มเป็น 20%)

แต่ที่น่าสนใจ คือ ครัวเรือน 2 รุ่น พ่อ แม่ ลูก ซึ่งปัจจุบันมีถึง 8 ล้านครัวเรือน มีสัดส่วนลดลงอย่างเห็นได้ชัด (จาก 64.1% เป็น 40.6%) และครัวเรือนอยู่คนเดียว อยู่กัน 2 คน และมีแต่คนแก่อยู่กับเด็ก (Skip Generation) ที่เรียกว่า ครอบครัวแห่งกลาง มีมากขึ้นอย่างชัดเจน (เพิ่มสัดส่วนจาก 2.2% เป็น 7%) แสดงถึงความจำเป็นที่พ่อแม่ต้องทิ้งลูกไว้ให้ปู่ตายายช่วยเลี้ยง หรือส่วนหนึ่งเกิดจาก พ่อแม่ตายด้วยโรคเอดส์

ครัวเรือนแห่งกลางนี้ มีประมาณ 1.4 ล้านครัวเรือน แม้จำนวนครัวเรือนจะยังไม่มาก แต่อัตราเพิ่มใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา นับว่าสูงที่สุด และเพิ่มขึ้น 5 เท่าตัว เด็กจึงมีโอกาสอยู่กับพ่อ

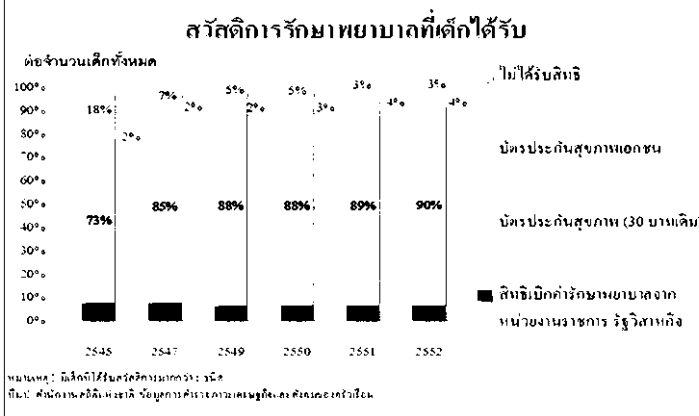
แม่น้อยลง (แผนภาพที่ 1) และเด็กในเมืองมีโอกาสอยู่กับพ่อแม่มากกว่าชนบท

ครัวเรือน 3 รุ่นมักเป็นครัวเรือนที่มีสัดส่วนการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยมากที่สุด ซึ่งสาเหตุอาจเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ต้องพึ่งพียงที่อยู่อาศัยจากพ่อแม่

สถิติ ที่น่าสนใจอีกรายการหนึ่งคือ ครัวเรือนแห่งกลาง เพราะมีผลต่อการเลือกใช้นโยบายของรัฐโดยเฉพาะด้านการศึกษา เพราะเกิดคำถามว่า การแจกแท็บเล็ตให้เด็กเล็กๆ ใช้ แต่เมื่อที่บ้านก็มีแต่คนแก่จะทำให้เด็กมีความรู้มากขึ้นหรือไม่

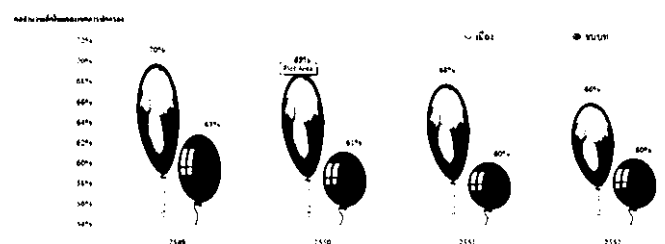
นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังสรุปได้ว่า ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ความเป็นอยู่ของคนไทยดีขึ้นมาก การพัฒนาไม่ได้ทำให้คนไทยจนลงเรื่อยๆ และหลักประกันสุขภาพช่วยลดคนจน หรือผู้ที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนลด

➤ สถิติการด้านการรักษาพยาบาล

แผนภาพที่ 2 สถิติการด้านการรักษาพยาบาล

ที่มา : ทีดีอาร์ไอ ชีวิตคนไทยในสองทศวรรษของการพัฒนา 2555

แผนภาพที่ 1 สัดส่วนเด็กที่ได้อยู่กับพ่อแม่และแม่ จำแนกตาม

เขตการปกครองที่มา : ทีดีอาร์ไอ ชีวิตคนไทยในสองทศวรรษของการพัฒนา 2555

ไปถึง 750,000 คน ครัวเรือนมีเงินออมมากขึ้น เพราะรายได้สูงกว่ารายจ่าย ความเป็นอยู่ของครัวเรือนสะดวกสบายมากขึ้น มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และความสะดวกใช้ในครัวเรือน เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น พัดลม เครื่องซักผ้ามากขึ้น เด็กๆ เข้าถึงสวัสดิการทางสุขภาพมากขึ้น (แผนภาพที่ 2)

การสำรวจประชากรของกลุ่มบริษัทการตลาดหนึ่งแสนกว่าตัวอย่างในโครงการคนไทย มอนิเตอร์ทำขึ้นหลังการปะทะของสิทธิเลือกตั้งสงบลง และก่อนเกิดเหตุการณ์มหาอุทกภัย พบว่าคนไทยมีความสุขถึงมีความสุขมากเกือบ 60% อีก 28% ตอบว่า ค่อนข้างมีความสุข สรุปได้ว่า คนไทยมีความสุขมากกว่าที่เราคิด

ความสุขที่เกิดขึ้นมิใช่จะเกิดจากตัวเราและครอบครัวเท่านั้น แต่เกิดจากสังคมรอบตัวเรา บริบทด้านสังคมและการเมืองระดับประเทศ จากนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด และผลกระทบจากโลกภายนอก โครงการคนไทย มอนิเตอร์ยังพบอีกว่า แม้คนไทยจะมีความสุขดีก็จริง แต่เป็นความสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว เมื่อถามถึงความสุขที่เกิดจากปัจจัยระดับประเทศ คะแนนความสุขก็ลดทอนลงทันทีที่ต่างๆ ที่ข้อมูลชุดนี้เก็บตัวอย่างก่อนเกิดมหาอุทกภัย

ดูเหมือนว่าสถาบันการเมืองไทยได้กลายเป็นปัจจัยบั่นทอนความสุขครอบครัวคนไทยไปเสียแล้ว ประสพการณ์จากมหาอุทกภัยยังทำให้คนไทยหมดหวังในการจัดการของรัฐเข้าไปใหญ่

ขณะนี้เรากำลังเข้าสู่ยุคที่สังคมจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงมากขึ้นจากแรงกดดันภายนอก เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ที่เราเป็นเพียงเบี้ยตัวหนึ่งในกระดาน แต่เราอาจจะได้รับผลกระทบ เช่น จากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือจากการที่มีเส้นทางรถไฟหัวจรวดจากจีนตรงมาถึงไทย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเปลี่ยนแปลงของราคา

พลังงาน ฯลฯ

ภายในประเทศเองก็มีปัจจัยต่างๆ ที่เคยช่วยให้เราอุ่นใจเรื่อยมาก็เริ่มเปลี่ยนไป เช่น อัตราเงินเฟ้อที่เคยต่ำก็เริ่มขยับตัวสูงขึ้น ราคาข้าวปลาอาหารค่อนข้างแพง ทั้งๆ ที่เรามีข้าวอยู่กว่า 10 ล้านตัน ในสต็อกของรัฐบาล รัฐบาลที่เคยค้าประกันเงินฝากก็จะลดระดับการค้าประกันลง การเมืองบ้านเราก็นอกจากจะฟังไม่ได้ยังเป็นตัวทำลายเสถียรภาพเสียอีก นักการเมืองล้วนแต่เอาผลประโยชน์ตัวเองเป็นที่ตั้ง อีกทั้งมีมือบะประทุรังรายวัน การลงทุนเริ่มชะงักงัน โครงการใหญ่ๆ เดินหน้าไม่ได้เพราะปัญหาคอร์รัปชันทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจ รัฐบาลว่าจะใช้เงินงบประมาณและเงินกู้แก้ปัญหาได้ ดูเหมือนว่าประเทศไทยกำลังเดินทางสู่เส้นทางชาลงที่ซบเซามีหุบเหวอยู่รอบข้าง

เราต้องการรัฐบาลที่บริหารเป็นกว่านี้ เห็นแก่สาธารณชนมากกว่านี้ เราต้องการนโยบายสาธารณะที่ดีกว่านี้ และนโยบายที่เอาประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง เราต้องการฝ่ายค้านที่จ้องตรวจสอบรัฐบาลที่มีคุณภาพและมีมารยาทมากกว่านี้ เพื่อเป็นหลักประกัน เพื่อให้ครอบครัวของเราอบอุ่นและมั่นคง

แต่เมื่อการเมืองไทยบั่นทอนเศรษฐกิจและสังคมไทยเช่นนี้ เราคนไทยต้องรู้ทันโลก รู้ทันการเมืองมากกว่านี้ คนไทยทุกคนและประชาคมทุกหมู่เหล่าต้องลุกขึ้นมาค้นหาความจริง และหาความรู้ใส่ตัว สร้างและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อสาธารณะ ขับไล่นักการเมืองที่ไร้คุณธรรม ไร้น้ำยา และไร้ความสามารถในทุกพรรค เพื่อสร้างความมั่นคงให้สังคมและครอบครัวของเราเอง

ตกลงว่าถ้าจะมีครอบครัวอบอุ่นและมั่นคงอย่างยั่งยืนก็ต้องเหนื่อยอย่างนี้ละค่ะ!